

Мацюк Микола Миколайович,
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра Київського інституту
Національної гвардії України
Науковий керівник:
професор кафедри мовної підготовки
Київського інституту Національної
гвардії України, кандидат філологічних
наук, доцент **Посмітна В. В.**

КОНЦЕПТ «ВІЙНА» В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Концепт «війна» у сучасних медіа набув нового значення в умовах розвитку цифрових технологій та глобальних інформаційних процесів. Раніше війна сприймалася як фізичне протистояння між державами, але сьогодні її розуміння значно розширилося. Поняття війни охоплює різні види дій, що відбуваються як у фізичному просторі, так і в інформаційному полі, де мовна комунікація стає вирішальним інструментом. Це особливо стосується сучасних умов українського протистояння російській агресії.

Така трансформація поняття війни досліджується сучасними вченими [1; 2; 3 та ін.], вивчаються пов'язані з війною концепти, їх зміст і структура як в етнічній, так і в медійній картині світу [4; 5]. Сьогодні виникає потреба з'ясувати особливості концепту «війна» в умовах інформаційної війни в період воєнного стану.

Мета дослідження – виявити особливості реалізації концепту «війна» в українських медіа в сучасних умовах воєнного стану.

Інформаційна війна – це стратегія, де контроль за інформаційними потоками стає центральною складовою ведення конфлікту. Мартін ван Кревельд підкреслює, що інформаційні війни можуть бути навіть більш руйнівними, ніж фізичні бої, оскільки їх головна мета – підірвати морального духу супротивника та маніпуляція свідомістю суспільства [3]. Під час війни в Україні інформаційна складова стала невід'ємною частиною конфлікту, де російська пропаганда активно використовує медіа для створення дезінформації та впливу на громадську думку.

Мері Колддор вказує, що сучасні війни, зокрема війна в Україні, набули «глобалізованого» характеру, де інформація

стає головним інструментом досягнення стратегічних цілей. У випадку України російська сторона використовує інформаційні кампанії для формування хибних наративів щодо воєнних подій [2, с. 196]. Медіа як українські, так і російські, активно застосовують різні комунікаційні стратегії для формування громадської думки про війну.

З початку війни на Сході України та після анексії Криму у 2014 році медіа, зокрема військові, почали активно використовувати нову термінологію для опису подій. У перші місяці конфлікту такі терміни, як «агресія» та «антитерористична операція», широко застосовувалися, але поступово слово «війна» стало домінувати в описі воєнних дій [1, с. 39]. Така зміна в термінології свідчить про еволюцію медіависвітлення, що відображає політичний та військовий розвиток конфлікту.

Друковані та інтернет-видання, зокрема такі як «Дзеркало тижня» та «День», відіграють важливу роль у формуванні національної ідентичності та підкресленні героїзму українських військових. Створюються патріотичні наративи, що підкреслюють важливість боротьби за незалежність України та протидію російській агресії. Такі медіа також звертають увагу на міжнародний контекст, підкреслюючи роль країн Заходу в підтримці України та засудженні дій агресора [2, с. 194–196].

Мовні конструкції, що використовуються в медіа, спрямовані на створення чітких розмежувань між «своїми» і «чужими», що в концептосфері «війни» відповідає розмежуванню «захисника» і «нападника» [5]. Загалом мова є потужним інструментом у формуванні наративів війни, особливо в умовах гібридної війни, коли інформаційна агресія переплітається з безпосередніми бойовими діями.

Мовна комунікація в медіа виконує набагато більше функцій, ніж просте передавання інформації. Вона стає інструментом формування смислів, які впливають на сприйняття подій та когнітивні процеси у суспільстві. Мова медіа сьогодні не лише формує емоційний фон, але й закладає основи для створення стійких уявлень про війну серед населення, тобто вносить сучасні корективи в картину світу українців. Це особливо важливо в умовах інформаційних і гібридних війн, де медіа використовують різні стилістичні прийоми, зокрема такі як метафори та символи, для мобілізації громадської думки та створення певних стійких образів наших захисників і ворогів,

тобто наповнюють новим змістом концепти «захисник» і «нападник» [4].

У сучасних воєнних конфліктах, таких як війна в Україні, значну роль відіграє війна смислів, війна концептів і наративів. Це боротьба не за фізичну територію, а за свідомість громадян. Мовна комунікація стає головним інструментом у цій боротьбі, оскільки вона формує альтернативні наративи та наповнює новим змістом концепти, які впливають на політичні ідеології та суспільний світогляд. За допомогою мови медіа можуть кардинально змінювати сприйняття війни, мотивацію до боротьби.

Концепт «війна» в сучасних медіа значно трансформувався завдяки розвитку інформаційних технологій. Війна більше не обмежується фізичними зіткненнями; вона ведеться на рівні інформаційних просторів, де мовна комунікація є основним інструментом для створення концептів, наративів, для маніпуляції свідомістю, для трансформування етнічної картини світу. Це особливо актуально для війни в Україні, де інформаційна війна є ключовим складником протистояння. Сучасні медіа активно використовують мову для мобілізації населення та формування громадської думки, що робить мовнокомунікативні стратегії важливим чинником успіху або поразки в сучасних конфліктах.

Список використаних джерел

1. Горбулін В. П. Світова гібридна війна: український фронт : моногр. / ред. : В. П. Горбулін; Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ : НІСД, 2017. 494 с.
2. Колдор М. Нові і старі війни. Організоване насильство у глобальну епоху. 2015. 416 с.
3. Кревельд Мартін ван. Трансформація війни. Київ : ІРІСЕН, Соціум, 2015. 320 с.
4. Посмітна В.В. Комунікативна стратегія формування позитивного образу захисника як ефективний засіб протидії в інформаційній війні. *Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення* : матеріали Всеукр. науково-практ. конференції (28 березня 2024 р.). Харків : Нац. акад. Національної гвардії України, 2024. С. 639–641.
5. Посмітна В.В. Особливості картини світу на сторінках військової періодики. *Мова у професійному вимірі: комунікативно-культурний аспект* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Харків : Ун-т цивільного захисту України, 2009. С. 134–137.